

POSTANOWIENIE

Dnia 16 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Kala

SSN Michał Laskowski

Protokolant Anna Janczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jacka Radoniewicza,
w sprawie **Z. B.**

skazanego z art. 300 § 2 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 16 maja 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 20 czerwca 2017 r., sygn. akt VI Ka [...]

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w O.

z dnia 31 maja 2016 r., sygn. akt II K [...],

1. oddala kasację,

**2. zasądza od skazanego na rzecz Skarbu Państwa koszty
sądowe postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Z.B. został oskarżony o popełnienie dwóch przestępstw. Pierwsze z zarzuconych przestępstw polegało na tym, że w dniu 6 stycznia 2010 r. w O., będąc prawidłowo pouczonej o odpowiedzialności karnej grożącej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy, składając zeznania przed Sądem Rejonowym w O. I Wydział Cywilny, w toku postępowania I Co [...] i będąc zobowiązanym do wyjawienia posiadanego majątku zataił prawdę tj. fakt posiadania przyczepy Niewiadów o nr

rej. [...], przyczepy Niewiadów o nr rej. [...], przyczepy Niewiadów o nr rej. [...] oraz samochodu osobowego FSO -Warszawa 125p o nr rej. [...] oraz fakt bycia jedynym akcjonariuszem spółki „T.” S.A. i zostało zakwalifikowane z art. 233 § 1 k.k. Natomiast drugie zarzucone przestępstwo, kwalifikowane z art. 300 § 2 k.k., polegało na tym, że w okresie od dnia 16 kwietnia 2008 r. do dnia 16 września 2010 r. w nieustalonym miejscu, działając w celu udaremnienia wykonania orzeczenia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 14 listopada 2006 r., sygn. IA Ca [...] udaremniał zaspokojenie swego wierzyciela Banku [...] S.A. przez zbycie akcji spółki „T.” S.A.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia 31 maja 2016 r., sygn. akt: II K [...] oskarżony został uznany za winnego popełnienia obu zarzuconych mu przestępstw, przy czym w zakresie drugiego z tych przestępstw, jako datę jego popełnienia przyjęto okres od 7 stycznia do 16 września 2010 r. Za popełnienie pierwszego z przypisanych przestępstw oskarżony Z.B. został skazany na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, a za popełnienie drugiego z tych przestępstw na karę roku pozbawienia wolności. Jako karę łączną wymierzono karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby wynoszący 3 lata.

Od tego wyroku obrońca oskarżonego wniósł apelację.

Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z dnia 20 czerwca 2017 r., sygn. akt: VI Ka [...] zmienił zaskarżony wyrok, uniewinniając oskarżonego od popełnienia czynu kwalifikowanego w akcie oskarżenia z art. 233 § 1 k.k., zmieniając opis drugiego z przypisanych oskarżonemu czynów (art. 300 § 2 k.k.) przez ustalenie jego popełnienia od dnia 16 kwietnia 2008 r. do 16 września 2010 r.

W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok został utrzymany w mocy.

Od tego wyroku obrońca skazanego wniósł kasację.

Zakresem zaskarżenia objęto rozstrzygnięcie dotyczące czynu kwalifikowanego z art. 300 § 2 k.k. i zarzucono wyrokowi Sądu odwoławczego rażącą obrazę przepisów prawa procesowego, a to art. 434 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. przez niezasadną zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji na niekorzyść oskarżonego, w zakresie ustaleń faktycznych co do czasu popełnienia przypisanego czynu, przy braku środka zaskarżenia wywiedzionego na jego

niekorzyść, co stanowiło uchybienie wskazane w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., a więc orzekanie bez skargi uprawnionego oskarżyciela.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu odwoławczego, w zaskarżonej części oraz przekazanie sprawy w tym zakresie, temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 434 §1 k.p.k. normuje tzw. bezpośredni zakaz *reformationis in peius* (zakaz pogarszania sytuacji oskarżonego) wyprowadzony w drodze wnioskowania *a contrario* z tego przepisu, z którego wynika, że gdy wniesiony został środek odwoławczy wyłącznie na korzyść oskarżonego, to sąd odwoławczy nie może orzec na jego niekorzyść, poza wyjątkiem wskazanym w § 4. Jedynie więc sytuacja wniesienia środka odwoławczego na niekorzyść oskarżonego upoważnia do orzekania na jego niekorzyść, ale tylko w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Zakaz pogarszania sytuacji oskarżonego dotyczy również pogorszonego kształtowania ustaleń faktycznych. Niedopuszczalna jest zmiana ustaleń faktycznych zarówno zawartych w uzasadnieniu, jak i części dyspozytywnej (zob. K. Marszał, Glosa do uchwały SN z 7.06.2002 r., I KZP 16/02, OSP 2003, Nr 2, poz. 24; wyrok SN z 31.05.2007r., IV KK 85/07). W judykaturze wskazuje się również, że jeżeli wyrok nie został zaskarżony na niekorzyść oskarżonego w części dotyczącej winy, to sąd odwoławczy, wobec zakazu *reformationis in peius*, nie może ani dokonywać nowych ustaleń faktycznych, w tym przez zmianę opisu czynu, ani też w tym celu uchylać wyroku i przekazywać sprawy do ponownego rozpoznania (postanowienie SN z 20.07.2005 r., I KZP 20/05, OSNKW 2005, Nr 9, poz. 76). Zatem przy braku środka odwoławczego na niekorzyść oskarżonego jego sytuacja w postępowaniu odwoławczym nie może ulec pogorszeniu w żadnym punkcie. Odnosi się to do odpowiedzialności karnej oskarżonego za zarzucony czyn, a zwłaszcza jego kwalifikacji prawnej, ustaleń faktycznych w zakresie sprawstwa, wymiaru kary, środków karnych i innych rozstrzygnięć. Zakaz ten nakłada na sąd odwoławczy obowiązek powstrzymania się od dokonywania posunięć – w tym w sferze ustaleń faktycznych - powodujących, a nawet mogących powodować negatywne skutki w sytuacji prawnej oskarżonego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2017 r., II KK 10/17). Odnosząc wskazane poglądy

judykacyjno - doktrynalne do zarzutu podniesionego w kasacji wskazać należało, że sąd odwoławczy orzekający w przedmiocie apelacji pogorszył sytuację procesową oskarżonego dokonując zmiany ustaleń faktycznych w zakresie czasu popełnienia przypisanego czynu przez jego wydłużenie, w sytuacji braku środka odwoławczego wniesionego na jego niekorzyść. Orzekając w ten sposób Sąd odwoławczy naruszył tzw. bezpośredni zakaz *reformationis in peius*. Zatem, w tym zakresie należało uznać zasadność argumentacji podniesionej w kasacji.

Przechodząc w kolejności do oceny trafności zarzutu naruszenia przez Sąd odwoławczy treści art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. przez orzekanie w przedmiocie apelacji, w sytuacji braku skargi na niekorzyść oskarżonego, którą to sytuację skarżący utożsamia z brakiem skargi uprawnionego oskarżyciela, podnieść należało, że możliwość wyróżnienia obok skargi zasadniczej (pochodzącej od uprawnionego oskarżyciela), skargi etapowej odnoszonej do wszczęcia postępowania sądowego w innych jego fazach (przede wszystkim w fazie odwoławczej) została zaprezentowana w opracowaniach doktrynalnych przedstawionych w uzasadnieniu kasacji. Jednakże omawiane poglądy nie zyskały aprobaty w judykaturze i wypowiedziach innych przedstawicieli doktryny (por. postanowienie SN z 5 maja 2006 r., V KK 385/05, OSNKW 2006, Nr 7- 8, poz. 73, postanowienie SN z 16 grudnia 2014 r., II KK 301/14, Prok. i Pr. 2015, Nr 4, poz. 10, A. Sakowicz, K.T. Boratyńska, P.Czarnecki, A. Górski, M. Królikowski, M. Warchoń, A. Ważny, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2015, s. 95, J. Kosonoga, J. Skorupka, Stefański Ryszard A. (redakcja naukowa – Ryszard A. Stefański, Stanisław Zabłocki), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2017, t. I, s. 216, B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki (red), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2017, t. I, s. 143). Z przywołanych poglądów wynika, że uchybienie ujęte w treści art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, skutkujące umorzeniem postępowania karnego nie może być odnoszone do skarg etapowych.

W przypadku sporządzenia apelacji przez osobę nieuprawnioną, przy prawidłowym wniesieniu skargi zasadniczej, istnieje regulacja ustawowa (art. 429 § 1 k.p.k.), która skutkować powinna odmową przyjęcia takiego środka odwoławczego. Oznacza to, że brak jest podstaw do twierdzenia, iż w takiej sytuacji

mamy do czynienia z brakiem skargi etapowej, co powinno prowadzić do umorzenia postępowania w zakresie postępowania odwoławczego.

Zdaniem Sądu Najwyższego, nawet jednak w przypadku dopuszczenia teoretycznej możliwości wyróżnienia skargi etapowej, w realiach tej sprawy, podnieść należało, że skarga apelacyjna została wniesiona przez uprawnioną stronę procesu, w zgodzie z przepisami prawa procesowego, a więc postępowanie odwoławcze, uruchomione tą skargą toczyło się legalnie. Nie zachodziła więc okoliczność wyłączająca postępowanie odwoławcze, w myśl art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., co uzasadniało uznanie jako nietrafnych wywodów skarżącego podnoszonych w tym zakresie.

Z tych powodów oddalono kasację.

Z uwagi jednak na uznanie trafności zarzutu kasacji dotyczącego naruszenia treści art. 434 § 1 k.p.k., przy zakwestionowaniu zarzutu naruszenia dyspozycji art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. i wobec treści art. 523 § 2 i 4 pkt 2 k.p.k., należało poddać pod rozagę strony i jej przedstawiciela procesowego możliwość wystąpienia do podmiotu uprawnionego do wniesienia kasacji nadzwyczajnej z wnioskiem o skorzystanie przez ten podmiot z przysługujących mu uprawnień.

Z tych względów orzeczono jak na wstępie.